

2020-10-08
Fi2020/04070

Finansdepartementet

Boverket
Box 534
371 23 KARLSKRONA

Uppdrag om ett verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar till Boverket att undersöka möjligheterna att ta fram ett ändamålsenligt och användarvänligt verktyg för att kunna bedöma planförslags klimatpåverkan vid planläggning enligt plan- och bygglagen (2010:900). Om Boverket bedömer att det är lämpligt ska myndigheten lämna förslag till hur ett sådant verktyg kan utformas. Verktøget ska ge stöd vid beaktandet av de hänsyn som ska tas vid planläggning enligt 2 kap. 3 § plan- och bygglagen. Det ska även kunna vägleda berörda parter vid hanteringen av frågor på både en mer strategisk nivå, som vid framtagandet av en region- eller en översiktsplan, och en mer lokal nivå, som vid framtagandet av en detaljplan.

Uppdraget ska senast den 14 juni 2021 redovisas till regeringen (Finansdepartementet).

Vid utförandet av uppdraget ska Boverket hämta in synpunkter från Trafikverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Svenska kraftnät, andra berörda myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner. Boverket ska även hämta in synpunkter och erfarenheter från ett representativt urval av kommuner, regioner och länsstyrelser. Synpunkter och kunskap ska också hämtas in från branschaktörer och andra berörda aktörer.

Boverket får för uppdraget disponera 400 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. – del till KamK inom utgiftsområde 18

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 30 november 2020. Redovisning av använda medel och återbetalning av ej använda medel ska ske till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Rekvisition och redovisning av medel ska ske med hänvisning till detta beslut.

Bakgrund

Sverige har genom beslut av riksdagen och regeringen gjort åtaganden både inom EU och FN om att minska utsläppen av växthusgaser. Flera nationella mål styr den svenska klimatpolitiken. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan beslutades av riksdagen 1999 och ingår i miljömålssystemet. Riksdagen har beslutat om flera etappmål inom miljömålssystemet som bidrar till uppfyllelsen av målet. I plan- och bygglagen finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Med planläggning avses arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser. Bestämmelserna syftar bl.a. till att åstadkomma en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer (1 kap. 1 §). Enligt samma lag är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (1 kap. 2 §). Kommunerna och regionerna har alltså goda förutsättningar att i hög utsträckning kunna bidra i arbetet med att uppnå målet om ett fossilfritt välfärdsland, bl.a. genom beslut om hur bebyggelse och transportinfrastruktur ska utformas och lokaliseras samt om hur kollektivtrafik ska bedrivas. Regeringen har i propositionen En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan uttalat sin avsikt att se över möjligheterna att stärka kommuners och regioners mandat och verktyg för att minska sin klimatpåverkan (prop. 2019/20:65 s. 69). I sammanhanget framhålls regeringens mål om att fördubbla antalet resor som sker med gång, cykel eller kollektivtrafik.

Inrikes transporter på land, till sjöss och med flyg står för omkring en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Trafikarbetets utveckling är en av de faktorer som har störst betydelse för hur dessa utsläpp utvecklas. För att etappmålet för inrikes transporter och det övergripande klimatmålet ska kunna nås behöver Sverige bli ett mer transporteffektivt samhälle, där trafikarbetet kan minska utan att tillgängligheten begränsas. Utsläppen av växthusgaser kan minskas genom en sammanhållen bebyggelse med god tillgång till olika funktioner i den fysiska miljön samt en ökad andel gång-,

cykel- och kollektivtrafik, en större andel elfordon och andra fordon med låga utsläpp samt effektivare och mer samordnade godstransporter. Arbetet med att åstadkomma detta tar tid och aktörer på lokal, regional och nationell nivå behöver bidra.

Redan i dag finns på många håll i landet en medvetenhet om att lokalisering av bebyggelse- och transportinfrastrukturer påverkar människors rörelsemönster och transportrörelser i den fysiska miljön. I detta sammanhang är t.ex. en blandning av bostäder, arbetsplatser, service och rekreation samt tillgänglighet till kollektivtrafik samt cykel- och gångstråk viktigt. Trots medvetenheten behöver metoderna och verktygen för kunna bedöma ett planförslags effekter i förhållande till klimatmålen bli mer enhetliga och ändamålsenliga. Samtidigt finns det fler områden inom samhällsplaneringen som är viktiga ur ett klimatperspektiv, t.ex. frågor som rör energiproduktion och energidistribution på kommunal och regional nivå. Även frågor som rör grön infrastruktur och ekosystemtjänster är viktiga, dels då mark och vegetation kan fungera som en s.k. kolsänka, dvs. en upptagare av kol, dels eftersom de har betydelse ur ett klimatanpassningsperspektiv.

Gemensamma utgångspunkter vid bedömningen av ett planförslags effekter i förhållande till klimatmålen kan skapa förutsättningar för förbättrade diskussioner mellan kommunal och regional nivå och staten och också fungera som ett mer enhetligt stöd genom planprocessen för kommuner, regioner, staten och andra berörda aktörer.

Det finns mot denna bakgrund behov av att undersöka möjligheterna att ta fram ett verktyg som dels kan fungera vägledande för en stärkt planering när det gäller möjligheterna att nå klimatmålen, dels kan ge förutsättningar för att bedöma ett planförslags effekter avseende möjligheterna att nå klimatmålen.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Mattias Schriever-Abeln

Kopia till

SB/SAM

Fi/BA, BB, K och SFÖ

M/KL och NM

I/TP och US

Energimyndigheten

Naturvårdsverket

SMHI

Svenska kraftnät

Trafikverket